

# De Heraut

van de

## Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Zondag 22 Juli 1906. No. 1490.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.  
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en allen wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.  
Insendingen, die later dan Donderdag 's middags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.30, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.  
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elken regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

### „Wij weten“.

Wij weten dat wij overgaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben; die zijnen broeder niet lief heeft, blijft in den dood.  
1 Joh. 3: 14.

Tegen den twijfel baat geen redeneering. Twijfel is een krankheid. En de zoo telkens opnieuw aangedrongen bewering, dat de twijfel den weg ontsluit tot vaster geloof, gaat uit van een algeheele miskenning van wat geloof is.

Eer de verworpende stroom van het ongehoorzaam onzinnig doorbrak, richtte die twijfel zich in hoofdzak op iemands „staaf“. Men was opgegroeid in een gewoon-gelovend gezin, opgevoed bij den Bijbel, opgevoed in het gebed, en ging straks de wereld in onder geen anderen indruk, dan ook zelf deel te hebben aan de genade van Christus.

Maar dan kwamen de keurders. Die keurders, na op u geleet, u gadeslagen en u gehoord te hebben, haalden de schouders op, en maakten al spoedig onder elkander uit, dat al uw religie uitwendig werk was, dat ge u zelve bedroogt, en dat er van deel hebben aan het genadewerk bij u geen sprake kon zijn.

Die keurders zijn toen hard beoordeeld, aan hun inbeelding heeft men zich geërgerd, met hun geestelijke critiek over den staat der ziel is de spot gedreven. En toch, al dient erkend, dat er niet zelden geestelijke inbeelding, betweterij en bedilzucht in hun keur mee onder liep, even volmondig dient beleden, dat de ernstiger mannen en vrouwen onder hen een noodzakelijk werk hebben verricht.

De kerk verliep. De kerk in haar voormannen liet alles door den beugel glijden. Schier alles werd zelfs tot den heiligen Disch toegelaten. Alle kerkelijke keur viel weg. En wat eens de gemeente des levenden Gods was geweest, ontstond in een gemengd gezelschap, waarin aan geen handhaving van de belijdenis gedacht werd, en ten hoogste nog alleen kerkelijke critiek werd uitgeoefend op de moeder van een onrecht kind, of op een crimineel door den burgerlijken rechter veroordeelde.

Hieronder leed de ernst des levens, en hierdoor werd de genade der eeuwige zaligheid gemeen geacht. Geloof werd verhaspeld in een uitwendig historisch belijden, en het aandringen op bezielde bekeerling, op afstand doen van ongerechtigheid en op diepgaande zelfbeproefing werd zelfs van den kansel steeds zeldzamer.

En onder die omstandigheden, en bij zulk een staat der kerk, moet dankbaar erkend, dat de gezelschappen der keurders het voortvretend kwaad althans ten deele hebben gestuit, en dat niet van het kerkbestuur, maar van deze gezelschappen de nieuwe krachtige strooming is uitgegaan, die een aanmerkelijk deel van ons volk bij het Evangelie behouden heeft.

Het is dank zij deze keurders, dat zin voor geestelijke waarheid onder ons stand hield; dat van het uitwendige naar het innerlijke werd gedrongen; en dat de machtige tegenstelling tusschen rationalistisch gekuevel en de echte religie stand hield.

Alleen maar, deze geestelijke reactie kwam al spoedig onder den invloed van het methodisme. Niet van het bezige, altoos drijvende methodisme, dat veelver gevaar loopt op zijn beurt zich te veruitwendigen. Maar dan toch onder den invloed van den methodistischen regel.

Om te keuren moest men merken van keur hebben. De vraag naar de kenteekenen van het kindschap Gods begon de geesten te prikkelen. Men gevoelde de noodzakelijkheid om tusschen de oppervlakkige belijders en de echte vromen een vaststaand onderscheid te stellen. Er moest een scherpe grenslijn getrokken, en dit bracht de noodzakelijkheid met zich, om vaste kenmerken aan te nemen, wier gemis of bezit zou uitwijzen aan welke zijde van die grenslijn iemand te plaatsen was.

Het vaststellen nu van die kenmerken hield men aan zich. Welhaast had elk gezelschap een eigen stel van zulke kenmerken onder woorden gebracht. Nauwer bewoog, om in 't één gezelschap die kenmerken zoo mogelijk nog strenger te nemen dan in het andere. Zoo kromp de kring almeer in. En ten slotte waren het in elk dorp ten hoogste een half of heel dozijn vromen, die elkaar onderling herkende als staande in den echten geestelijken staat.

En dit bracht dan weer me 't kwaad van eiken methodistischen regel, dat wie dong naar de eere, om als „echte vrome“ erkend te worden, de vereischte kenmerken ging na-

booten, zoodat ten slotte voor alle vrije geestelijke werking van de ziel het nabootsen van een geijkt Christelijk model in de plaats trad. Wie hierin slaagde werd erkend, en kwam tot rust. Maar hier stond tegenover, dat tal van teedere zielen, altoos naar iets hoogers en iets beters grijpende, tot aan hun dood toe in een gesteldheid van onzekerheid, aarzeling en twijfel voortkwijfden, en zich, wat er ook in hun ziel omging, het volle bezit der genade niet dirsten toe te eijgen.

Bij dien geestelijken twijfel is sinds de waarheidstwijfel gekomen. Geen vragen en tobben meer, of men zelf wel in het bundelke der levenden besloten is, maar aarzeling om de stukken der belijdenis te aanvaarden, of erger nog, om vrouwen te stellen in Gods Woord en in de machtige daden Gods, waarvan dat Woord de openbaring is. Een waarheidstwijfel, die zich dan ten slotte zelfs aan den Godsmensch vergrijpt, en de vraag doet opkomen, of wat ons van den Christus bericht wordt, niet op legende berust, en of we in Jezus wel iets anders te eeren hebben dan een religieus genie.

Hier komt 't kwaad niet van de geestelijke keurders van iemands staat, maar van de verstandelijke keurders der wetenschap. Deze keurders treden als priesters der hooggeloopte wetenschap tegen de priesters van het Evangelie op. Ze stellen zich boven het Evangelie, en kennen zich 't recht toe, om, op grond van hun wetenschappelijke kenmerken, uit te maken en uit te wijzen, wat onder al het verhaalde in Gods Woord waarheid kan zijn, wat omgekeerd met de waarheid in strijd is bevonden, en wat als besliste leugen moet worden afgevoerd en teruggedrongen.

Tegenover deze keurders treden dan de apologeten op. Ze stellen kenmerken tegenover kenmerken. Ze geven, om toch vooral wetenschappelijk te zijn, ijlings de buitenforten van de Christelijke historische prijs, om zich in den citadel terug te trekken, en bijvereen zich, om dien citadel tot elken prijs en met leeuwenmoed te verdedigen.

Ze wana dat betoog betoog verslaan kan, ze stellen redeneering tegenover redeneering, wijzegeerig stelsel tegenover wijzegeerig stelsel, en soms beelden ze zich in het gewonen te hebben. Maar onderwijl zijn weer nieuwe loopgraven tegen den citadel geopend, en steeds meer verliezen de apologeten terrein. En in de gemeente begint meer dan één, van verre dezen strijd aanzien, zelf te wankelen, verliest het vertrouwen in haar banier, en alzoo komt het, dat het muurvaste geloof aan de waarheid van het Evangelie steeds meer uit de harten wijkt.

Dit is niet zoo in kringen waar een gezond kerkelijk leven hersteld is; maar voor zoover de kerk bij deze worsteling de geesten aan zich-zelf overlaat, is er een algemeene losmaking der vastigheden, die vooral onder het jonger geslacht schrikkelijke geloofsverwoesting aanricht.

Hoe majestueus nu staat daar tegenover de apostolische uitspraak: *Wij weten*. Niet: „ik, apostel, weet,“ neen: *wij*, *ik, wij, gij en ik, ik, apostel, en gij, gemeente met mij, wij weten*.

We aarzelen niet, we twijfelen niet, we slingeren niet in onzekerheid. Niets van dat alles. Vlak omgekeerd bezitten wij vaste, onwifbare zekerheid. Wij denken niet, en we vertrouwen niet, en we hopen niet, neen, *wij weten*.

En wat *wij weten* is niet een van buiten geleerd les; is niet een conclusie uit keur en kenmerk getrokken; is niet een resultaat van redeneering; noch een gerustheid, verkregen doordat anderen ons als vroom geijkt hebben. Vre van dien, geldt het hier een zekerheid die uit ons-zelf opkomt, die in ons-zelf rust. *Wij weten*, dat we uit den dood overgegaan zijn in het leven. *Wij weten* uit ons onmiddellijk zelf besef, dat we leven, dat dit leven ons toegelaten is, want dat 't eerst niet in ons was, dat we dood waren, en zie, we leven. En dat besluiten we niet uit iets dat van buiten komt, maar dat *is* zoo omdat we het voelen. Voelen aan wat ons hart uitgaat. Waar eerst de liefde voor den broeder ontbrak, daar is nu die liefde als heilige aandoening over onze ziel gekomen. Zoo is nu onze zieltoestand. Hij *is* niet anders. Hij *kan* geen oogenblik anders gedacht worden. Want zoo geeft ons hart het op, en zoo ontwaren we het in ons eigen binnenste.

En ziehier nu de vrijmaking. Verbroken de band der verstandelijkheid, die ons afhankelijk wil stellen van geleerd, dan wij zijn. Verbroken de band der geestelijke keurders, die ons afhankelijk stelt van anderer oordeel. Wat zaak des harten is, tot het hart teruggebracht, en wat onzen

staat voor God betreft, de steun en de zekerheid gezocht niet in wat buiten ons ligt, maar in onze innige zielsgemeenschap met het Eeuwige Wezen.

Hier is een weten dat niet volgt, maar dat voorafgaat. Dat opkomt uit het verborgenste van ons eigen zelfbesef. Een weten dat met ons eigen wezen samenvalt, en dat even onmiddellijk spreekt als het bewustzijn van ons eigen ik.

Uw verstand is gebonden aan het perk der eindige dingen, maar in het diepste uwer ziel staat ge in onmiddellijk verband met de wereld der oneindige dingen. Zeer verre gaat dus uw zelfbesef boven alle spinrag, dat uw verstand weeft, uit. In uw innerlijk wezen is de draad geweven, die u rechtstreeks aan het Eeuwige Wezen verbindt, en waarlangs uit dat Eeuwige Wezen de trillingen en werkingen en krachten in uw hart adalen.

Bewijs voor de oneindige dingen te willen zoeken bij ons eindig denken, is, aan den oceaan zijn loop willen voorschrijven.

En daarom, alle twijfel toont, dat ge in het verborgenste van uw ziel den band aan uw God onafheft gemaakt, en de macht om aan den stouften twijfel het zwijgen op te leggen, is in niets anders te vinden, dan in terugkeer tot uw eigen hart, en in en door dat hart tot de gemeenschap met den Eeuwige.

### Officiële Berichten.

In de maand September a.s., op een nader te bepalen dag, zal D. V. te Apeldoorn de 18e Centrale Diaconale Conferentie der Geref. kerken plaats hebben.

#### Het Comité:

G. STRUIK *Com. voorzitter*, Enkhuizen.  
M. R. VAN MAARE, *vice-voorz.*, Arnhem.  
J. B. BLANKENBERG, *penningm.*, Amsterdam.  
C. F. VAN MEIJENVELDT, Amsterdam.  
W. J. NOTERBOOM, Utrecht.  
JOH. T. DE LANOE, *2e secr.*, Ermelo.  
R. BROEKHUIZEN, *1e secretaris*, Meppel.

Meppel, Juli 1906.

#### Centrale Pastorale Conferentie.

Deze conferentie zal D. V. gehouden worden Donderdag 27 September a.s. te Amersfoort. Het programma wordt eerstdaags medegedeeld.

#### Namens het Comité,

J. VONK, *secretaris*.

Maandag, 10 Juli.

Aan de leden en afdelingen van de Geref. Zondagsschool-vereeniging „Jachin“ bericht ondergetekende, dat op advies van den keraad der Geref. kerk te Schiedam, overgenomen en gesteund door het bestuur der Zondagsschool-vereeniging „Laat de kinderen tot Mij komen“, de algemeene vergadering op 26 Juli niet in de kerk aan de Plantage, maar in de Oostkerk aan den Rotterdamse Dijk zal worden gehouden.

Zij, die (van trein of boot komende) gebruik maken van de tram, stappen uit aan de halte Koemarkt en wandelen vandaar in enkele minuten naar de Oostkerk.

De bidstond blijft bepaald in de kerk aan de Plantage.

Alle samenkomsten zijn openbaar; hoe groot de belangstelling blijkt, hoe hartelijker het bestuur zich zal verblijden.

P. ORANJE, *1e secretaris*.

#### Nationale Vereeniging voor Gereformeerd Voorbereidend Hooger Onderwijs te Kampen.

Het voorlopig bestuur der „Nationale Vereeniging“ brengt door deze ter kennis van de afdelingen, de corporaties, en al de leden en de belangstellenden:

1. dat de besprekingen met de curatoren der Theol. School niet de gewenschte uitkomst hebben gehad;

2. dat het bestuur het noodig acht, de Vereeniging in kennis te stellen met het gekerd gang der onderhandelingen en den stand der zaak, en daartoe heeft bepaald, een vergadering van afgevaardigden en leden te houden, D. V. Donderdag, 13 September, te Utrecht, in „Irene“;

3. dat op die vergadering ook zal worden voorgesteld een plan van verdere arbeid om tot het doel der Nationale Vereeniging te geraken;

4. dat daarom met alle kracht moet worden voortgezet om het getal corporaties en leden, dat na de oprichting der Vereeniging reeds merkbaar is toegenomen, grootliks te vermeerderen, en onverwijld over te gaan tot het vormen van een afdeling op elke plaats, waar minstens 5 leden zijn;

5. dat eierlang een concept-reglement voor de afdelingen zal worden verzonden;

6. dat het bestuur dringend verzoekt, dat spoedig zich broeders aanmelden die bereid zijn, in de provinciale, of de klassikale kringen, of ter plaatse den arbeid tot uitbreiding en tot organisatie van afdelingen te helpen op gang brengen en bevorderen;

7. dat punten voor het agendum der a.s. vergadering worden ingewacht vóór 25 Augustus. Al wat de uitbreiding en organisatie der Vereeniging betreft, worde gezonden aan den secretaris, Da. J. Kok te Bedum; contributien

en giften aan den penningmeester, den heer F. Gunnink Ban. te Kampen, Oudestraat.

Met aanbeveling van de Vereeniging in de gebieden en den steun van alle broeders en zusters, die het goede zoeken voor de Theol. School en het aan haar verbonden Gymnasium.

#### Het voorlopig Bestuur:

H. BOUWMAN.  
G. DOKKE.  
F. GUNNINK Bz.  
J. KOK.  
L. LINDBROOM.  
M. NOORDTJEU.

Juli 1906.

Kort verslag der Part. Synode van Zuid-Holland (zuidelijk gedeelte), gehouden te Rotterdam, 3 Juli 1906.

1. Da. Sillevius Smitt opent de vergadering namens Rotterdam A en B. Hij laat zingen psalm 122: 3, leest een gedeelte van Philipp. 2, spreekt een openingswoord en gaat voor in gebed. 16 afgevaardigden vertegenwoordigen de 4 classes. Het moderamen wordt samengesteld uit de bns. Sillevius Smitt praeses; J. Douma 1ste scriba; Goote assessor en Reyenga 2de scriba.

2. De Prov. quaestor geeft een kasoverzicht van Januari tot Juni. Het zuidelijk gedeelte ontving voor het saldo f 67.10. Onder dankbetuiging wordt de quaestor gedischchargeerd. Een crediet van f 400 wordt toegestaan voor het komende boekjaar. Brielle zal betalen 15 pCt., Dordrecht 28 pCt., Gorinchem 12 pCt. en Rotterdam 45 pCt.

3. De Loois rapporteert over de kas naar art. 19 K.O. De weg der 3 alumni was voor spoedig. Van het saldo ontving het zuidelijk gedeelte de helft ad f 540.63. Twee der alumni kassen komen volgens besluit der Synode van Vlaardingen voor onze rekening. Vanwege de splitsing der kas was geen nieuwe oproeping gedaan. De rapporteur ontvangt den dank der Synode. De bestaande regeling wordt voorloopig behouden en naar het voorstel der deput. eene commissie benoemd, welke tegen de volgende Synode de noodzakelijke wijzigingen zal voorstellen. De deput. der classes vormen deze commissie.

4. De Synode keurt het verslag der deput. naar art. 11 en 13 K.O. goed, stelt de begroting tot een eindsom van f 4522.73 onveranderd vast en neemt de concept-regeling van samenwerking tusschen N. en Z. ongewijzigd aan, gelijk zij te Leiden is aangenomen. Het weeshuis verzorgde 49 weesen, de arbeid werd met toewijding verricht, het te kort bedroeg f 1071.394. Door de mogelijk geworden aflossing eener hypotheek, zal de financiële toestand aanmerkelijk verbeteren. Het bestuur meent dan ook met ééne collectie te kunnen volstaan, *mits deze getrouwen wordt gehouden*. De Synode stelt de begroting onveranderd vast, tot eene eindsom van f 9460, déchargeert het bestuur, brengt den directie haren dank, en machtigt het moderamen tot teekening der bekrachtiging eener procuratie.

5. Het rapport in zake het weeshuis te Middeharnst wordt goedgekeurd, de voorstellen der deput. aangenomen en de concept-regeling van samenwerking tusschen N. en Z. ongewijzigd aanvaard, gelijk zij te Leiden is aangenomen. Het weeshuis verzorgde 49 weesen, de arbeid werd met toewijding verricht, het te kort bedroeg f 1071.394. Door de mogelijk geworden aflossing eener hypotheek, zal de financiële toestand aanmerkelijk verbeteren. Het bestuur meent dan ook met ééne collectie te kunnen volstaan, *mits deze getrouwen wordt gehouden*. De Synode stelt de begroting onveranderd vast, tot eene eindsom van f 9460, déchargeert het bestuur, brengt den directie haren dank, en machtigt het moderamen tot teekening der bekrachtiging eener procuratie.

6. Deput. naar art. 49 K.O. rapporteert, dat zij hebben geassisteerd bij enkele examens, waarvan de uitlag bevredigend was.

7. Een bezwaarschrift van br. H. de W. te V. wordt voor kennisgeving aangenomen; eveneens eene missive der deput. van de algem. kas voor art. 13 K.O. Een emer. pred. zal in antwoord op zijn schrijven f 25 ontvangen. De Synode besluit een verzoek van Rotterdam B. om met het oog op de nog in het stadium van onderhandeling verkeerende zaken der sending eene nazitting te houden, in te willigen, tenzij de classes bezwaar maken. Die nazitting wordt bepaald op den 2den Dinsdag in October. De grensgereguleering tusschen Bleiswijk en Zegwaard wordt goedgekeurd.

8. In zake het bezwaarschrift der Wed. M. uit K., besluit de Synode aan deze zuster te melden, dat zij zich heeft te gedragen naar de beslissing der classe Rotterdam, omdat deze overeenkomt met Gods Woord en de belijdenis, en in verband hiernaar aan den keraad van K. een advies te geven.

9. Op het verzoek om vermeerdering van het aantal afgevaardigden uit iedere classis wordt niet ingegaan. Algemeen is het oordeel, dat de uitbreiding van 't getal classes zelve noodzakelijk is om gewichtige redenen. Eene commissie, bestaande uit 2 broeders van elke classis n.l. Goolinga, v. d. Velden, J. Douma, Vonckenberg, H. A. van Andel, (sec. Drost), Goote, Reijenga en v. d. Valk, wordt aangewezen om hiervoor een plan te ontwerpen, dat toe te zenden aan de kerken en classes en, zoo noodig, nader toe te lichten. In de nazitting zal de beslissing worden genomen.

10. Eene instructie der classe Rotterdam gewijzigd overnemen, besluit de Synode, van oordeel zijnde, dat uit de acta van Utrecht (art. 150) niet blijkt, op welken grond het wachgeld, aan Da. T. toegekend door de Synode van Arnhem (art. 59), niet is gecontroleerd, aan de eerstkomende Gener. Synode te verzoeken meerder licht in deze zaak door mededeeling van de gronden, waarop genoemd besluit rust.

11. De bns. Goote en Plantenga worden benoemd tot deput. volgens post 26 der regeling van samenwerking in zake het weeshuis. Als deput. naar art. 11 en 13 worden aangewezen de bns. E. Douma, de Jonge, Reijenga, Sieders, Voor art. 19 de bns. Loois, de Jonge,

Reyenga, Sieders. Bij acclamatie wordt tot quaestor benoemd br. J. Singels, sec. F. A. Camphuis. Als curator der Theol. School wordt gekozen Da. E. Douma, sec. Da. Sillevius Smitt. Uit elke classis wordt één deput. ad examina aangewezen, en aan ieder een sec. toegevoegd; gekozen worden de bns. Sluyter, sec. Sillevius Smitt; Vonckenberg, sec. J. Douma, J. van Andel, sec. Reyenga; H. A. van Andel, sec. Greydanus.

12. Dordrecht zal de volgende Partic. Synode samenroepen, tegen den eersten Dinsdag van Juli 1907, en aan Rotterdam B zal worden verzocht het archief der Synode te bewaren.

13. Op de gebruikelijke wijze sluit de praeses de vergadering. De assessor doet het dankgebed.

J. DOUMA, 1ste Scriba.

### Buitenland.

Engeland. Het rapport der commissie inzake kerkelijke discipline. Strijd over de voorgestelde schoolwet.

Er werd een koninklijke commissie ingesteld, die rapport moest uitbrengen over den toestand der Engelse Staatskerk.

Dit rapport is deze dagen in het licht verschenen, en daardoor worden zij gerechtigd, die al jaren lang getuigd hebben tegen de verslapping in de leer en de Ritualistische excessen in de Engelse Staatskerk. De leden der commissie zijn eenstemmig in de ernstige klacht, dat een groot en toenemend aantal geestelijken en leken sympathiseeren met de Romaniserende beweging. Deze zijn kennelijk ongehoorzaam aan de wet en gaan daarmede maar ongestraft voort.

Zonder overdrijving kan gezegd worden, dat het optreden der Ritualisten niet alleen „een zonde is tegen de publieke orde, maar ook een ernstig inrake der religie en een oorzaak van zwakheid voor de kerk van Engeland“. Het rapport toont dan ook aan, dat elk beginsel en elke praktijk der Roomsche kerk voorgestaan wordt in de gemeenten der Engelse Staatskerk, en deze dingen gaan maar zonder enige belemmering voort, want „de organisatie om tucht uit te oefenen is verbroken (the machinery for discipline has broken down).“

De commissie doet, om het kwaad te keer te gaan, onderscheidene voorstellen, waarvan enkele liggen op het terrein der wetgeving. Er moeten dan wetten gemaakt worden die de Ritualisten in toom zullen houden; doch dit ligt in de toekomst. Maar aanstonds kan het belangrijkste voorstel in toepassing gebracht worden. Dit luidt: „Praktijken die duidelijk toonen, dat er een leere beleden wordt die in tegenspraak is met de leer van de kerk van Engeland en die daarom ongetwijfeld onwettig zijn, moeten aanstonds ophouden door de uitoefening van het gezag, dat aan de Bisschoppen toebehoort, en zoo noodig, door die praktijken aanhangig te maken bij de kerkelijke rechtbanken.“

De commissie wil dus de Bisschoppen voor de zaak spannen. Zou er eenige verwachting wezen, dat zij daarvoor te vinden zullen zijn? Wij houden het er voor, dat deze actie op niets zal uitloopen, want de Bisschoppen hadden reeds lang kunnen ingrijpen en deden het niet. Ruim tachtig jaar is de Ritualistische beweging aan het werk en de Bisschoppen lieten haar hand over hand toenemen.

Het is ook een feit, dat slechts een enkele Bisschop niet met de Ritualisten sympathiseert. De weinigen die tegen hen gekant zijn, hebben tot hier niet den moed gehad hun gezag krachtige laten gelden.

Enige jaren geleden verklaarde een anti-Ritualistisch Bisschop, dat hij, zoolang de geestelijken in zijn ressort voortgingen met hunne Roomsche praktijken, zich in hunne kerken niet zou laten zien.

Kennelijk gevoelt deze kerkvorst dat hij tegen de Romaniserende strooming in zijne diocesse niet opgewassen was. Maar dit neemt niet weg, dat het bestaan van onwettige praktijken in de Protestantische Engelse Staatskerk officieel is geconstateerd, waarvoor de kerkbestuurders nu niet langer de oogen kunnen sluiten.

De nieuwe Engelse schoolwet is in het Lagerhuis in behandeling. Tegen de schoolwet die tegenwoordig van kracht is, hadden de meeste dissenteren, of niet leden der Anglicaanse kerk, groot bezwaar. Maar tegen het nieuwe wetontwerp hebben niet alleen de Anglicanen, maar ook de Roomschen en vele liberalen niet minder bezwaar. Voor een amendement, met de strekking dat de plaatselijke besturen verplicht zouden zijn godsdienstonderwijs te laten geven, stemden behalve de oppositie, de conservatieven of Tories, ook de Iersche afgevaardigden en ook een 45 liberalen. Het werd wel niet aangenomen, doch het bleek, dat de liberale meerderheid zeer was geslooken.

Nog sterker dan bij deze stemming toonde de afbreukeling der meerderheid zich bij de behandeling van paragraaf 6 van het wetvoorstel. Volgens deze paragraaf zouden de ouders niet gedwongen zijn, hunne kinderen aan het godsdienstonderwijs deel te doen nemen. De heer Walters, vroeger president der algemeene schoolvereeniging, had voorgesteld, om ook het godsdienstonderwijs in de gewone scholen, het z.g. bijbellessen, verplichtend te stellen. Hierover ontspoon zich een lang debat, waarbij sprekers van alle partijen der regering onder het oog brachten, dat het gevaarlijk is het goddienst-



onderwijs en daardoor den naam Gods geheel uit de scholen te verbannen. Andere landen waren dien gevaarlijken weg wel opgegaan, doch het was te hopen, dat Engeland zich niet zou laten verleiden ook dien weg te bewandelen.

Ten slotte werd het amendement Walters met een meerderheid van slechts 15 stemmen verworpen.

Nu verwachten velen, dat het Engelsche Hoogerhuis de nieuwe schoolwet zal afstemmen. Het is te hopen. De bestaande wet is een doorn in het oog van de Dissenters, vooral in Wales, waar men er zich lijdelijk tegen verzet; maar de nieuwe wet stuit allen tegen de borst, die de religie als kracht toevoegt in het volksleven willen behouden. Waarom kon het liberale ministerie niet een wet voorstellen, waarbij hetgeen de Dissenters tot verzet prikkelde, was weggenomen, om voort te doen laten de zijnen? Gelukkig dat er Engelsche liberalen zijn, die de revolutionaire denkbeelden verwerpen.

WINCKEL.

## Voor Kinderen.

### DE COVENANTER.

XI.

EEN OFFICIER.

Enige dagen later reed een troep dragonders den weg op, die naar Glasgow noordwaarts voerde. Zij behoorden tot de troepen, die sinds koning Jacobus zijn broeder Karel was opgevoerd, in last hadden, zoo streng mogelijk tegen de afgescheidenen of Dissenters te werk te gaan. Koning Jacobus was openlijk tot de Roomsche kerk overgegaan, een vriend der Jesuïeten, en een bittere hater en vervolger van al Gods volk.

Aan het hoofd van den troep reed een jong Engelsch officier, een man van edel voorkomen, prachtig gekleed, naar de wijze der cavaliers, zoo als de adellijken genoemd werden, die 't met den koning hielden, en die meestal de Gereformeerden wegens hun vroomheid fel haatten en hun bespotten. Aan den koning waren zij verder zoo gehecht, dat ze in alles zijn wil deden, die trouwen met den koning veelal overeen kwamen. 't Was een bijna buitensporige trouw, zoo als de Engelschen zelf zeggen, en de koningen zijn ook juist daardoor in het ongeluk geholpen. Een vriend die feiten toont, die durft raden en vermanen, is een ware vriend.

De jonge officier was afkomstig uit het edel geslacht van Cullen. In rijkdom opgevoerd, in een zeer Koningsgezinde omgeving, had hij al vroeg kennis gemaakt met het weerder leven van de hofkruigen en in de groote wereld.

Aan God en Zijn gebod werd daar weinig gedacht, met de vrome Puriteinen en Presbyterianen dreef men dien spot — doch ook de Godvreesende predikers in de Staatskerk lieten men — al werden ze nog met eerbied bejegend — liefst links liggen. 't Was mode tot die kerk te behooren, het was onmisbaar wilde men voortkomen, maar verder bekommerden zich de jonge, loszinnige Cavaliers meer om de vossen-jacht dan om den dienst des Heeren.

Toen het in Schotland al onrustiger werd waren Cullen en zijn vrienden dan ook hoogst verantwoordelijk. Wat wilden, zoo spraken zij, die domme dwepers, die steiltoeren daarginds toch? Konden zij dan geen kerk houden zoals de Koning dat voorschreef. Waarom hielden ze hun verboden vergaderingen? Kortom, die Schotsche Presbyterianen waren drijvers en dwepers als John Knox, die dat werk had begonnen. De Koning had groot gelijk het verzet niet te dulden, en al zijn trouwe onderdanen moesten hem helpen om het kwaad te keeren.

Zoo was de jonge Cullen dan in het leger gegaan en al spoedig officier geworden.

't Dourde niet lang of hij kreeg bevel met een afdeling ruiters naar Schotland te trekken. Dit was juist een kolfje naar Cullen's hand. Hij zou de opstandigen gaan bevechten, overwinnen, ten onder brengen. Hij zou den Koning dienen, aan den nieuwen vorst Jacobus even trouw zijn als aan zijn voorganger, en wie weet wat roem en eer hem daarvoor wachtte! Dat slechte oproerige volk daarginds zou 't ervaren, dat de Koning trouwe vrienden had, die zijn bevelen wisten te doen gehoorzamen!

Na een poos hielden de ruiters stil bij een fraai landhuis. In den tuin er van zag men een rijkheid die een paard gereed hield. Weldra verscheen een man, wiens kleeding een hoogen rang in het leger aanduidde. Hij sprong op het paard, reed op de ruiters toe, en voegde zich bij den officier die hem aanvoerde.

Die man was Claverhouse, die het opperbevel voerde over de koninklijke dragonders in Schotland.

Hij schudde den jongen officier hartelijk de hand en heette hem welkom in Schotland. "Ge komt juist bijtijds," vervolgde hij; "de rebellen geven 't niet op. Maar de koning zal niet lang meer te klagen hebben."

"Dat geloof ik," sprak Cullen, "met dat volk is toch niet te redeneeren, ja zijn woest en onredelijk. We moeten het kwaad den kop indrukken, hoe eer hoe beter."

"Nu dien ik," sprak Cullen, "met dat volk is toch niet te redeneeren, ja zijn woest en onredelijk. We moeten het kwaad den kop indrukken, hoe eer hoe beter."

"Ja maar, zoo moet het kwaad er uit," was 't antwoord. "Dat zult ge wel zien, als ge hier maar een poos zijt."

Zij reden voort wel twee uren lang. Bijna niemand kwamen ze tegen en de enkelen die ze zagen bleven op een afstand.

"Ziet ge wel," zei Claverhouse, "we hebben den schrik er al in gebracht. Ja, ja, mannen als Grierson en Dalziel en ik weten dat wek wel aan te vatten!"

Zij kwamen nu nabij een dorp. Hier stegen eenige ruiters af en voerde Cullen naar een huis gevoerd, waar hij voorreest zou wonen. Vijftig man zouden bij hem blijven, die onder dak werden gebracht in de schuren en stallen van een nabijrijd kasteel.

Claverhouse drukte den jongen officier nog eens goed op het hart, nu hij aangesteld was om deze streek van opstandelingen te zuiveren, dit te doen met alle macht.

Daarna ging Graham met de overige ruiters

noordwaarts om zijn heilloos werk voort te zetten.

Doch reeds den volgenden morgen was Claverhouse terug. Hij had, vertelde hij aan Cullen vernemen, dat er dien avond weer een geheime vergadering zou gehouden worden. Nu moesten de soldaten er op uit. Weldra was heel de troep op weg. Claverhouse ging zelf mee.

"Ze zullen natuurlijk bij nacht en ontijd hun vervenschte vergadering houden," sprak hij tot Cullen; "wij zullen intusschen eens letten op wie en wat we zien, en misschien in de huizen wel een goede vangst doen. Want hun predikant voor van avond zit zeker wel hier of daar verscholen."

Ze reden voort over een hei die hier en daar heuvelig was. Onverwacht onderscheidde ze in de verte twee mannen, die voor hen uit liepen.

"Mannen!" riep Graham, "vooruit! die moeten we hebben, ik wed dat het weer van die dwepers zijn, grijpt ze!"

Allen renden voort. Doch de twee, die ook de ruiters bespeurd hadden, begrepen dat het op hen gemunt was, en haastten zich weg.

"Ziet ge wel!" sprak Claverhouse tot Cullen ik heb goed gezien. Ze weten wel wat er volgt. Ik weet zeker dat zij gewapend naar de preken willen gaan. Vooruit!"

Ook de mannen liepen snel. Wellicht konden zij 't nog ontkomen.

"Schiet!" riep de bevelhebber eensklaps. Er knaelden eenige schoten. Een man viel neer. De ander bleef een oogenblik bij hem staan en ijdele toen weg, door pistoolschoten achtervolgd.

Enige oogenblikken later waren de soldaten bij den gevallen. Zij tilden hem op. Hij was reeds dood!

"Alweer een rebel minder!" sprak Claverhouse, boosaardig lachend.

"Weet ge wel?" vroeg Cullen ernstig, "was die man een rebel?"

"We zullen het er maar voor houden," was 't antwoord, koel; "waarom liep hij anders weg?"

"Hij kon wel niet op de wilde Hooglanders zijn gesteld geweest, en met reden," zei Cullen kortaf. Claverhouse zag hem verstoord aan, maar zweeg.

HOOGENBIJK.

## INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

### Nog eens — de nood te Appelscha.

In December j.l. plaatsten we een ingezonden stuk in verschillende bladen en ook in dit blad, om de behoefte aan een Christelijke School te Appelscha in het licht te stellen en om een beroep te doen op de overvaardigheid der voorstanders van Chr. Onderwijs.

Met dankbaarheid aan den Heere en aan allen, die ons iets zonden voor dat doel, kunnen we melden, dat van buiten af inkam ruim / 1400. Dit maakt met ons fondsje van / 300 en de som van / 1516.50 die we te Appelscha zelf bijeenbrachten, samen ruim / 3200.

Nu ontvingen we echter sedert 26 Mei niets meer.

Dientengevolge zit het Bestuur der School-vereeniging in groote moeielijkheid.

Ongeveer / 7000 is noodig voor den aankoop van grond en den bouw van School en Onderwijzerswoning; dus komen we nog bijna / 4000 tekort. Deze som op te nemen durven we niet, zelfs niet al konden we die krijgen in renteloze aandelen. Dan toch zouden jaarlijks aandelen uitgeloot moeten worden, en rekenende met de draagkracht der voorstanders van Chr. Onderwijs alhier, zouden we dan verplichtingen op ons nemen, waarvan we te voren wisten, dat we er niet aan kunnen voldoen. In elke andere plaats zou dit wellicht wel mogelijk zijn, doch hier is dit niet mogelijk.

Van de 60 kinderen, die we op onze School kunnen krijgen, kunnen nog geen 20 het volle Schoolgeld betalen, zoodat dus de overigen of geheel of gedeeltelijk moeten geholpen worden. En die jaarlijks wederkerende hulp moet ook weer uit Appelscha komen.

De inkomsten zijn dus gering.

Het Bestuur stelde zich nu voor de vraag: Wat moeten we nu verder doen? Halverwege blijven zitten? Maar dat kan en mag niet.

Grond koopen en met den bouw beginnen, kunnen we ook niet. Wel durven we beginnen als we nog / 1800 ontvingen, en dus / 5000 bijeen hebben.

Dan houden we nog wel / 2000 schuld, maar dan wagen we het toch. Doch zie, — die / 1800 ontbreekt ons nog.

De nood dringt ons dus, nogmaals een beroep te doen op de hulp van bewelddadige Christenen in Nederland. Nog / 100 werd ons toegezegd als we met den bouw beginnen. Hadden we nog maar 18 zulke toezeggingen, dan waren we klaar.

Zelf kunnen we niet meer doen, dan we deden.

En onze kinderen zitten in de handen van socialistische onderwijzers. Wij wilden zoo gaarne hen er uit bevrijden en — wij kunnen niet, omdat ons het geld ontbreekt.

Gedelfte Medechristenen! ach, helpt ons. Wij weten wel dat er veel gevraagd wordt, doch wij zouden niet durven vragen, indien we er niet van overtuigd waren, dat het hier zoo hoog noodig is.

Gaarne zal ondergeteekende uwe gaven in ontvangst nemen.

Namens de School-vereen. te Appelscha, P. KOSTER, Voorzitter.

Appelscha, Juli 1906.

## Gereformeerde Gezindheid.

### Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Putterhoek, A. Voegel, te Waarder. — Blokzijl, C. A. van Nood, cand. te Alphen a.d. Rijn. — Zevenhuizen, F. W. Geerds, te Sellingeren.

AANGENOEMEN: Sauer, G. Wierma, te Spijkenisse. — Putterhoek, A. Voegel, te Waarder.

BEDANKT: Bolnes, Giessen-Oudkerk en Nieuwkerk, J. C. Rullman, te Garrijp. — Sleuwyk, D. Pol, te Heerjansdam.

### Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Nijega en Elahuisen, J. P. Dijk, cand. te Buren. — Utrecht, Dr. J. R. Slotemaker de Bruine, te Nijmegen. — Klundert, A. J. W. van Ingen, te Bergschenhoek.

AANGENOEMEN: Over- en Neder-Asselt, J. Jonker, cand. te Alkmaar. — Goutum en Swichum, C. G. M. Quack, te Deventer.

BEDANKT: Genep, G. F. M. Deelman, te Grevenbicht. — Rotterdam, Dr. J. R. Slotemaker de Bruine, te Nijmegen.

## Advertentiën.

ONDERTROND:

DOUWE P. OBERMAN

EN

ELZERDINA FREDERICA TUININGA.

Danhamawoude, bij Dokkum, 13 Juli 1906.

ONDERTROND:

J. BRINKMAN,

her. Pred. te Beilen,

EN

A. D. BRAMER.

Kampen, 13 Juli 1906.

Huwelijkavotrekking D. V., 27 Juli a. s.

GETROUWD, 3 Juli 1906, te Potchefstroom,

door Dr. J. D. du Toit:

ALBERT H. KOIJKER,

H. d. S. v. C. N. O.

EN

GRIETJE S. KLEIN.

Telegrafisch. Potchefstroom, Postbox 291.

Heden overleed tot mijne diepe droefheid, mijne innig geliefde Moeder, Mevrouw

SARA LYDIA JOHANNA

VAN OOSTEN.

Weduwe van den Heer

JACOB ANNE MATTHIAS VAN OORDT.

Vrouwe van Bunschoten, Spakenburg en Dijkhuizen, in den ouderdom van ruim

84 jaar.

J. J. VAN OORDT.

Velp, 13 Juli 1906.

Enige en algemeene kennisgeving.

Bezoeken worden niet afgewacht.

Heden leed de Kerk van Mijdsrecht een gevoelig verlies in het overlijden van een der dienaren des Woords, den Weleerw. Heer

DS. J. KONING J.W.

Een ernstige krankheid van weinige weken nam hem weg in de kracht zijns levens, ruim 39 jaren. Gedurende de bijna 13 jaren zijner bediening was hij hier met ijver en getrouwheid werkzaam; niet alleen in en voor de Gemeente, maar ook op velerlei Christelijk gebied. En deze arbeid was niet ongezegd.

Het strekt ons tot troost, dat hij heenging zijn hope hebbende op Hem, Wiens bloed ons reinigt van alle zonden.

Sterke en trooste de Heere zijne Gade, die als Weduwe met een 8-tal kinderen achterblijft; en heilige Hij dezen smartvollen weg aan ons aller hart.

Namens den Kerkeraad:

H. DE KONING, V.D.M.

J. KEIZER Sr., Onderl.

Mijdsrecht, 14 Juli 1906.

Voor de vele blijken van deelneming, onderhouden bij het overlijden van onzen geliefden Vader, Behuwd- en Grootvader, den Weleerw. Heer

PIETER WAGEMAKER,

in leven Emer. Pred. van de Geref. Kerk te Hilversum, betuigen wij onzen hartelijken dank.

P. WAGEMAKER.

A. C. WITTEL—WAGEMAKER.

J. H. WITTEL.

PIETER WITTEL.

Hilversum, Juli 1906.

Gevestigd te HAARLEM,

Zijlweg 60,

D. WOLVIUS

Homeopathisch Arts.

Spreekuren: alle werkdagen van 11/2 tot 2 1/2 uur.

Telefoon 1348.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering,

gevestigd te

Amsterdam, Keizersgracht 547-549,

sluit alle Kapitaals-verzekeringen, Weduwe-pensioenen, Lijfrenten, enz.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland,

Gevestigd te GRONINGEN.

OUDE BOTERINGSTRAAT No. 72, hoek MUURSTRAAT.

Telefoon Intercommunale No. 674.

Maatschappelijk Kapitaal f 1,000,000.

Uitstaand bedrag aan Hypotheken op 31 Maart 1906 f 228,557.50,

aan Pandbrieven f 2,312.200.—

Commissarissen: Prof. Mr. D. P. D. FABRIS, J. H. DE WAAL MALEFIJT, A. W. SCHIPPERS, Jhr. H. A. WITTEWAALL VAN STOETWEGEN, H. LUKING, Mr. P. DIELEMAN, E. G. WENTINK.

Raad van Toezicht: Jhr. TERPSTRA, Mr. H. VAN DER VEGTE, M. URBENS

Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven,

koers 100 pCt. in stukken van f 1000.—, f 500.—, f 100.— en f 50.—, verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij alle Agenten en Effectenhandelaren. Inlichtingen geven te Amsterdam de H.H.: L. G. WEISZ & Co. Westermarkt 21 en RADIUS en DANE, Keizersgracht 207; te Rotterdam de heer H. DANE, Haringvliet 49.

## LEVENSVZERZEKERING

## de Nederlanden van 1845

## BRAND - VERZEKERING

## INBRAAK

DEN HAAG (vroeger Zutphen). Directie HENNY.

KAPITAAL f 4.000.000.00

RESERVEFONDS: ruim f 1.200.000.00

## Wed. P. VAN ELK & ZONEN,

## DAMRAK 60 en DAM 13-15-17.

Bijkantoren: HILVERSUM, Langestraat.

HAARLEM, Kruisweg 49.

Koopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden en Zilveren MUNTEN en vreemde BANKNOTEN. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO tot dagelijks vast te stellen rentekoers.

## Onderlinge

## Nederlandsche Hypotheekbank

GEVESTIGD TE

GRONINGEN, Jacobijnestraat 18, Int. Tel. 825.

De Bank geeft uit 4% pandbrieven met winstbewijzen in stukken van f 5000.—, f 1000.—, f 500.—, f 250.— en f 100.—, tegen den koers van 99 1/4 %.

Verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij de Agenten en Cassiers en Com-

missionnaires in Effecten.

De Directie:

HENNY.

VAN SWINDEREN.

## L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,

## WESTERMARKT No. 21

AMSTERDAM.

## Kantoorbediende.

Voor een ongehuwden jongen man of een jonge dame, die grondig het dubbel boekhouden verstaat en een goede hand schrijft, bestaat gelegenheid tot plaatsing tegen behoorlijk salaris. Brieven onder letters Y. Z. aan het bureau van dit blad

ORGEI.

De Diaconie der Gereformeerde Kerk van Rotterdam (A) biedt te koop aan een ORGEI, geschikt voor kleine kerk of zaal.

Adres: L. MEESTERS, Gerard Scholtenstraat 95, Rotterdam.

Bij J. H. KOK, te Kampen verschen:

## De Heerlijkheid des Heeren

Tien Leerredenen over Eccl.

24, 32, 33, 34,

door

DS. H. HOEKSTRA.

Prijs f 1.25. In Stempelband f 1.75.

Bij alle Boekh. voorhanden.

## Bij J. H. KOK te Kampen verschen:

## Ons Doopsformulier,

DOOR

Dr. B. WIELENGA.

1e Stuk. 160 Pag. Prijs f 0.70.

Het gehele werk zal in 3 stukken à f 0.70 compleet zijn, die nog dit jaar het licht zullen zien.

## EISMA & Co.

Noordeinde 20, den Haag.

Kassiers

Commissionairs in effecten.

## Uni-bifocale

## BRILLEN GLAZEN

nieuwste vinding voor verzielen en lezen te gelijk.

Uitsluitend bij

KAREL VAN BUREN,

Specialist in Brillen en Pincenez,

82 Roktn 82.

## Christelijke School te Appelscha.

Sedert de laatste verantwoording ontvingen we met vriendelijken dank: van N. N. te Nieuw-Buinen f 0.30; Chr. J. V. te Zwartsluis f 0.60; Geref. Kerk Westerendam f 1; N. N. Driehuis f 2; J. M. Zwolle f 2.50; Geref. J. V. Over-schie f 0.70.

Zeer weinig hebben we ditmaal te verantwoorden. En nu al sedert zes weken ontvingen we niets voor onze School. Wij wilden zoo gaarne vooruit en wij kunnen niet. Dringend is nog eenige hulp noodig. Zie ingezonden stuk in dit No.

Met vriendelijk dringende aanbeveling

Namens de School-Veren. te Appelscha P. KOSTER, Voorzitter.

## HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK

van ALBERT SOMMER.

Amsterdam, Heiligenweg, hoek Singel. Grootste Inrichting in Nederland.

Hensels Tonicum, aldoend en beproefd bij Bloedarmoede en Zenuwzwakte. 100 gr. f 1.20; 200 gr. f 1.75.

Purshiana Tabletten, uitstekend tegen hardlij-vigheid en voor bloedzuivering per flacon f 0.75.

Hamamelis Supporitorias, het enige aldoende middel bij aambeien per doos f 1.25.

Hamamelis Extract en -Zalf, 50 gram f 0.60; 100 gram f 1.00.

Fucus, Ontvettingmiddel per flacon f 2.50.

Arnica-haarolie, tegen het uitvallen en vroeg-tijdig grijs worden der haren, in schroefflaas. 100 gr. f 0.80; 150 gr. f 1.10.

Huisapotheken, praktisch en doelmatig in Korrels. Met handleiding f 5.75.

Strooipoeder, tegen zweetende voeten, per stroo-doos f 0.50, tegen postw. + f 0.15 franco.

## De Gemeene Gratie